

Jak se na práci připravujete?

Pro mě je důležitější zabývat se tématem a zpracovávat ho, než meditovat o současných trendech umění. Když dělám Mozarta, poslouchám Mozarta, zajdu si na Kouzelnou flétnu a vychutnat si to téma. Ta věc potom nějak vyplyne sama. Tím, že jsem medailérství nestudoval, cítím se stále být jakýmsi amatérem. A to přesto, že jsem od svých osmnácti udělal medaili pěknou řadu.

Vzpomenete si ještě na svou první medaili?

No to si samozřejmě pamatuji. To byl Napoleon. Dělal jsem ho v osmnácti letech. Jednalo se o medaili pro rok 1969 – 200. výročí narození Napoleona. To byla má první ražená medaile. Dříve, jako děčko jsem si dělal samozřejmě různé své oblíbené, jako Raduita de Souches – obránce města Brna. I toho jsem si později udělal jako raženou medaili. Takže jsem si takhle plnil své dětské sny.

Které své práce si nejvíce ceníte?

Vždycky té, na které zrovna pracuji. Co je hotové, to už je pryč. Člověk žije dopředu a ne dozadu. Cením si práce, kterou mám spojenou s pěknými vzpomínkami.

Co vaše plány do budoucna?

Program mám nalajnovaný na několik let dopředu, ale nerad bych o tom mluvil, protože pak to člověk zakříkne.

Neomezuje vás to?

Ne, vůbec. Naopak je fajn, že člověk už o tom může tak trochu dopředu přemýšlet, shánět si materiály, takže vědět dva až tři roky dopředu, co budete dělat, je velice příjemné.

Karel Zeman

Česká Mincovna vydává stříbrnou a zlatou medaili ke vstupu České republiky do schengenského prostoru.

Česká Mincovna vydává stříbrnou a zlatou medaili ke vstupu České republiky do schengenského prostoru. Autorem zlaté medaile je akademický sochař Jiří Dostál. Rubová strana zobrazuje symbolické propojení hvězd znázorňujících jednotlivé státy EU. Medaile má průměr 22 mm a obsahuje 7,78 g zlata 999,9. Cena medaile je 7000 Kč. Náklad pouhých 500 ks.

Návrh stříbrné medaile vytvořil Luboš Charvát. Na medaili je zobrazen český lev vstupující do evropského prostoru. Tato 16g medaile má průměr 34 mm a je vytvořena ze stříbra o ryzosti 999. Ražena byla v kvalitě proof v nákladu 1000 ks. Její cena je 700 Kč.

Česká Mincovna dále vydává sadu mincí UNESCO 3.

Jedná se o sadu oběžných mincí pro rok 2008 včetně 50 haléřů 2008. Sada připomíná další čtyři památky chráněné organizací UNESCO na našem území. Jedná se o vilu Tugendhat v Brně, zámek v Litomyšli, židovskou čtvrť a baziliku sv. Prokopa v Třebíči a Sloup nejsvětější trojice v Olomouci. Náklad sady je 10 000 ks, cena 310 Kč.

Česká mincovna

24. ledna se v České mincovně odehrála zajímavá událost. Ke vstupu České republiky do schengenského prostoru se razila zlatá pamětní medaile o hmotnosti rovné kilogramu. Časopis Mince&bankovky samozřejmě u takové události nemůže chybět. Chápeme, že tento kousek v hodnotě 750 000 Kč se asi objeví v málokteré sbírce. Proto jsme se rozhodli všimnout si této záležitosti, která se týká spíše investorů, pouze okrajově a využít příležitosti pro to, abychom vám představili prestižní mincovnu na evropské úrovni.

Nutnost zřídit v Česku mincovnu vznikla až v roce 1992, kdy bylo jasné, že se Československá republika rozdělí. Do té doby zásobovala oběživem stát mincovna v Kremnici, která přirozeně zůstala slovenské straně. Mladý slovenský stát stál před stejným úkolem jako ten český. Musel v co nejkratší době nahradit československé oběživo novou měnou. A tak kremnická mincovna nemohla novou českou měnu razit už z kapacitních důvodů. O politických ani nemluvě. Česká národní banka proto vyhlásila neveřejnou soutěž, v níž se různé podniky ucházely o to, aby mohly razit české koruny a haléře. Původcem myšlenky, že by se o tuto „práci“ mohla ucházet tehdejší jablonecká Bižuterie a. s. je současný ředitel divize Česká Mincovna ing. Jan Vízek: „*My jsme se jako firma zabývali výrobou kovové bižuterie, takže jsme v té době zde měli asi padesát rytčů. Kovová bižuterie byla nosným programem této firmy. Naše zázemí a zkušenosti lidí nám dodaly odvahu se tenderu zúčastnit. ČNB byla překvapena, že se o zakázku zajímala Bižuterie, protože banka o podniku prakticky nic nevěděla...*“ Podnik měl před rokem 1989 4500 zaměstnanců a medaile (velice kvalitní) se v něm tehdy razily ve velkém. Od medaile k minci je už jen malý krůček. Bižuterie přišla na jednání s bankou až jako dvaadvacátý zájemce. Ale u všech předchozích se ukázalo, že k výrobě mincí nemají vhodné dispozice. Po krátké sérii schůzek a inspekci ze strany ČNB bylo rozhodnuto, že Bižuterie je pro centrální banku ten správný partner. Bižuterie totiž měla dostatečné finanční, personální a technologické

zázemí. „*Nenabídneme vám žádné bankovní záruky, žádné půjčky a budeme velice striktně požadovat dodržování bezpečnostních pravidel,*“ říkali zástupci centrální banky tehdejšími zájemcům. Jednalo se často o místa s dlouhou mincovní tradicí, jenže u požadavků pro moderní ražbu a dodávky v požadovaném současném množství, nehraje tradice takovou roli. „*Zástupci banky byli z Kremnice zvyklí, že v mincovně pracovalo pět rytčů a když přišli k nám, viděli jich zde pracovat pětadvacet,*“ vzpomíná Jan Vízek na období námluv s ČNB.

Zkušenosti, finanční stabilita, nezávislost rozhodly, že se české peníze budou razit v Jablonci. Od dohody do začátku výroby uběhlo jen něco málo přes šest měsíců. 1. 7. 1993 byla spuštěna ražba. Razil se padesátník, pak dvacetník a desetník. V té době samozřejmě ještě nemohla nová mincovna stíhat pokrýt

potřebu nového státu, takže část ražby byla zadána do Winnipegu a část do Hamburku. „*Centrální banka nám pomohla otevřít dveře do hamburské mincovny, díky jejímuž vstřícnému jednání jsme získali velkou část cenných poznatků a zkušeností.*“ V oblasti ražby z drahých kovů zase pomocnou ruku podala Vídeňská mincovna, s níž nadále zůstávají velmi dobré vazby. V roce 1994 začala jablonecká mincovna razit ostatní nominály. Od roku 1995 už se pro Českou republiku nic v zahraničí nerazilo. Česká Mincovna se velice rychle rozrůstala. Provoz začínal v šestnácti lidech a dnes má divize čtyřicet osm zaměstnanců. Brzy jejich počet přesáhne padesátku a poroste dále. Roste obchodní sekce, protože od chvíle, kdy Česká Mincovna spolehlivě pokrývá celou spotřebu České republiky, přibývá práce na soukromých ražbách a na zakázkách zahraničních centrálních bank (jako je třeba Moldávie, Spojené arabské emiráty, Venezuela, Libanon). „*Hned, jak odejdete, mám taady na stole k vyřízení kontrakt s arménskou bankou, s níž řešíme otázku ražby zlatých a stříbrných mincí,*“ dokládá Jan Vízek zahraniční zájem o českou práci. Rok 2004 byl zlomový a ČM měla vyšší tržby mimo národní banku. V roce 2005 tvořily tržby z obchodu s ČNB pouze 25 % celkového obrátu. „*Mincovna byla pro Bižuterii zprvu jen malým přívažkem, ale přibližně od roku 1996 jsme se stali pro firmu významnou součástí, která vždycky produkovala zisk.*“

Česká Mincovna je v současné době samozřejmě otevřená i soukromým ražbám. Ať už se jedná o firmy či o jednotlivce. Do šesti týdnů od zadání je schopná dodat libovolnou medaili. Mincovna je schopna zajistit vše od výtvarného návrhu po hotový výrobek. „Co ovšem musíme zdůraznit,“ připomíná Jan Vízek, „je to, že se u nás nedá smlouvat o ceně. Není možné, aby někdo přišel s tím, že by se u zakázky spokojil třeba s druhou jakostí, jen aby byla levnější. Česká Mincovna druhou jakost neprodukuje a nikdy nebude. Pokud se zákazník s horší jakostí

spokojí, musí ji hledat jinde.“ S tím také souvisí další věc, na kterou jsme narazili při rozhovoru s panem Vízkem. Moderní trendy. Po světě se nyní toulají barevné mince a dokonce mince zpívající. Můžeme od České mincovny čekat, že bude následovat módní trendy? „Dokázali jsme, že umíme vyrazit i hologram, ovšem tímto směrem se do budoucna nehodláme vydávat. Česká Mincovna má ze světového hlediska poměrně krátkou tradici a svou dobrou reputaci si musela doslova vydřít,“ odpovídá na otázku Jan Vízek. „Pokud bychom se dali

cestou různých ‚pouťových‘ záležitostí, mohli bychom o své renomé velice rychle přijít. Proto jsme se rozhodli, že naši mincovnu bude reprezentovat pouze bezchybná ražba.“ A to je pro nás sběratele jenom dobře – máme se na co těšit. Na závěr tohoto článku chci ještě podotknout, že Česká Mincovna se ochotně zavázala ke spolupráci s naším časopisem. Bude nás pravidelně informovat o tom, co se chystá nového. A tak vy, čtenáři, budete mít veškeré informace hned z první ruky.

Jakub Tureček

Ing. Jan Vízek, ředitel divize Česká Mincovna

Česká ražba

Když jsme se už podívali do České Mincovny, byl by hřích nenakouknout pod pokličku a neprohlédnout si kompletní výrobu. Milým společníkem a průvodcem nám byl v tomto případě ředitel provozu Ing. Miroslav Vítek. S výjimkou záležitostí, které z bezpečnostních důvodů podléhají utajení, nám ukázal naprosto všechno. Co jsme viděli, se vám teď pokusíme zprostředkovat formou fotoreportáže. Určitě se nevyrovná tomu, co jsme viděli, nicméně obrázek o tom, jak se rodí mince v České Mincovně, si určitě uděláte. Zkušený numismatici sice výrobní postupy znají, nicméně věříme, že i tací objeví v tomto článku něco nového.

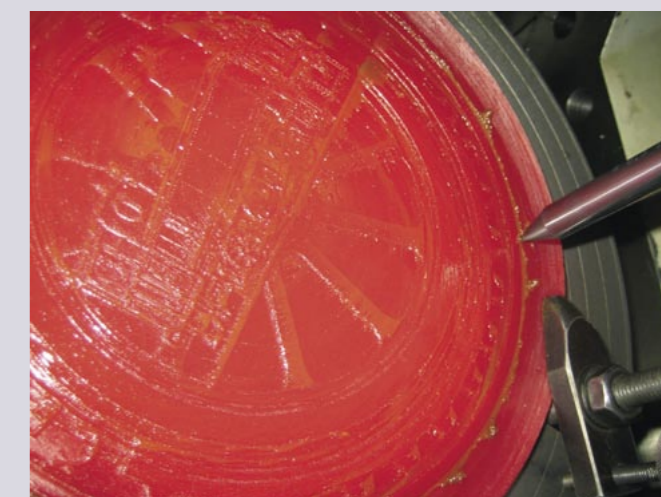
Ing. Miroslav Vítek

Život před životem

Jak bude mince vypadat, samozřejmě závisí na výtvarném návrhu. Ten se nejprve načrtává tužkou a po schválení se vyrábí sádrový model mince v mnohonásobně zvětšeném měřítku. Sádra slouží jako forma pro vytvoření silikonového odlitku, jenž je vzorem pro model (jedné strany) mince z tvrdé pryskyřice.

Obří pryskyřicová mince pak putuje do redukčního stroje. Je namazána vazelinou, aby se po ní mohl plynule pohybovat hrot snímající její povrch. Pomocí převodů se tento pohyb přenáší na opačný konec, kde je ostrý hrot, jenž vyřezává tvar mince do připravované redukce. Model se točí velice pomalu. Tato fáze trvá i několik dní. Z redukce se vyrobí matrice sloužící pro vytváření pracovních razidel – tedy těch razidel, které pak razí ve strojích vlastní mince a přirozeně se opotřebovávají.

Detail snímání a výroby redukce.

Výroba matrice a razidel se však neobejde bez lidského zásahu. Svou práci na ní musí nechat ještě rytci, kteří strojovou zmenšeninu čistí a ručně upravují.

Nejvíce práce vyžadují razidla pro takzvané proof ražby. Razidlo se potahuje speciální fólií, která se ručně vyškrabává.

Oběžné mince

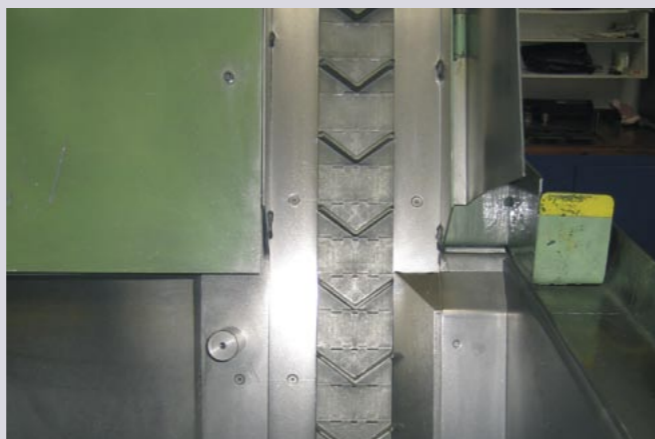
Střížky pro výrobu mincí České mincovně dodávají externí firmy. To, co vidíte na obrázku jsou střížky připravené pro výrobu našich oběžných pětikorun.

Speciální stroj pomocí odstředivé síly od střížků oddělí ty, které se netrefí do přísné hmotnostní tolerance. Pak kontejner se střížky putuje k lisu.

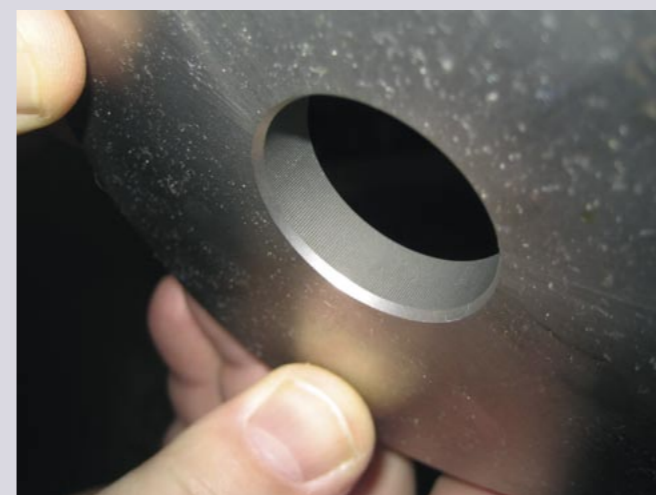
Tento stroj střížky na jedné straně nabírá pomocí speciálního pásu. A na straně druhé chrlí hotové mince. Jeden střížek po druhém putují mezi dvě razidla, kde je přidrží kroužek, jenž dá nakonec tvar hraně mince.

Tento proces je neskutečně přesný, ale také rychlý. Stroj vyrazí silou 360 tun až 760 mincí za pouhou minutu (tedy průměrně 12 za sekundu!).¹

Kroužek pro 20korunu

Kroužek pro vroubkovanou hranu

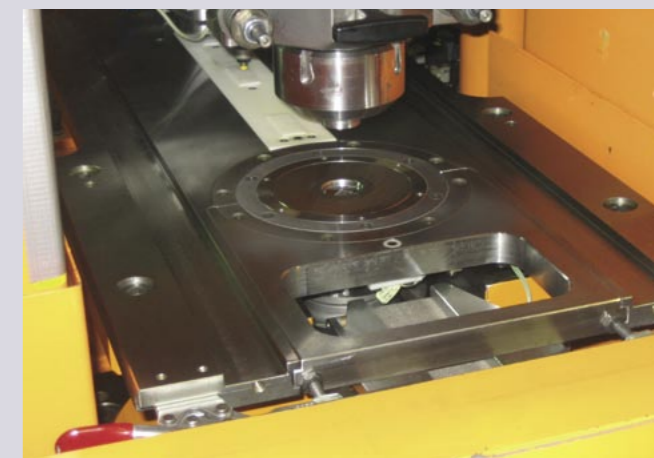
Detail razící části stroje.

Hotové mince se v kontejnerech odváží k balicímu pásu, kde jsou přesně převáženy, nasáčkovány a připravují se k expedici do ČNB.

Proof kvalita

Trošku jiný postup je u dražších ražeb. V bezprašné místnosti jsou umístěny lisy, které dokáží opakovat stejný úder až 99krát po sobě. Používají tedy k ražbě mnohem menší sílu (cca 100 tun). Mince se zde ovšem vyrábějí kus od kusu. Obsluha poctivě očistí tlakovou vzduchovou pistolí každý střížek a ten vloží mezi razidla. Stroj se zavře a vyrazí minci požadovaným počtem zdvihů.

Vyražený kus je ihned podroben detailní kontrole. Seběmenší smítko, mikroskopická oděrka je důvodem k tomu, aby byla mince z řetězce vyražena a poslána k roztavení. Zde se také mince dotkne lidská ruka naposledy.

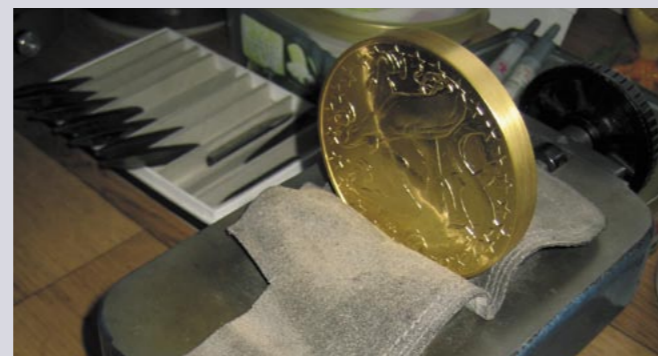
Jen dobré kusy putují dále, aby se mohl vyrazit vlys (či jiná úprava) na jejich hrany. Opět se razí postupně, ovšem zde již podávání zajišťuje speciální přísavka.

Kilo zlata

Medaile ke vstupu České republiky do Schengenu (1 kg, Au 999)

Kilové medaile, ať už ze zlata či stříbra se staly velmi oblíbenou záležitostí. I při naší návštěvě to byl doslova zlatý hřeb. My si na nich ovšem můžeme ukázat zajímavou věc – číslování vzácných ražeb. To se provádí ručně. Mince/medaile se umístí do svěraku a těmito nástroji se do její hrany vyrazí číslice.

Razidla pro výrobu kilovek jsou přirozeně mnohem větší.

Děkujeme České mincovně, vedení a jejím zaměstnancům za ochotu, s jakou nám ukázali svá výrobní tajemství.

Jakub Tureček

RNDr. Bohumil Král, CSc.

Kondor kalifornský

V září loňského roku vyšlo prvé číslo časopisu „Mince&Bankovky“. Shodou okolností se tři články tohoto čísla zmiňují o ajímavých zvířatech z různých částí světa. Jelikož jsem přesvědčen, že numismatici jsou lidé zvědaví a rádi se dozvídají o objektu svého zájmu co nejvíce informací, dovolil jsem si, jako profesní zoolog, napsat tyto doplňující poznámky.

Nejprve tedy k velmi zajímavému článku Hermanna Schnabela: Kalifornský čtvrtedolar „Schwarzeneggerův favorit“. Na lící straně mince je vedle Johna Muira a skalní stěny Half Dome v Yosemite národním parku zobrazen i letící kondor kalifornský (*Gymnogyps californianus*). Chybělo skutečně jen velmi málo a o tomto velkém impozantním dravém ptákově bychom hovořili v minulém čase. Tak jako u nás v České republice mluvíme o symbolu ochranné práce zoologických zahrad o koni Převalského (*Equus przewalskii*) a pražské zoologické zahradě, tak v USA nyní mluví o kondoru kalifornském a zoologických zahradách v Los Angeles a v San Diegu. Nebýt záchranných programů a chovatelského úsilí těchto zoo, tak by oba tyto

druhy navždy zmizely z volné přírody. O koni Převalského si povíme něco v některém z budoucích čísel. Jak to však bylo s kondorem kalifornským? Jeho původní areál rozšíření (asi před 100 000 lety) zasahoval na jih až do severního Mexika a na východ pak širokým pásem podél Mexického zálivu až na Floridu a dále podél pobřeží Atlantiku na sever až do státu New York. Jeho areál se však postupně zmenšoval a v pozdním pleistocenu, tj. po poslední době ledové (asi před 10 000 lety), hnízdil již kondor kalifornský kromě tichomořského pobřeží Severní Ameriky pouze v západním Texasu, Arizoně a v Novém Mexiku. Při příchodu Evropanů na západ USA obývali kondori trvale již pouze úzký pruh v horách podél pobřeží od Britské Kolumbie v Kanadě po Kalifornský

poloostrov (Baja California) v Mexiku. Počet jedinců žijících na přelomu 19. a 20. století se odhaduje na 600 kusů. V první polovině 20. století pak pokračovalo velmi prudké snižování počtu žijících ptáků i zmenšování areálu jejich výskytu. Postupně vymizeli nejen z Britské Kolumbie (Kanada), států Washington a Oregon (USA), ale i z Kalifornského poloostrova (Mexiko). V 50. letech žilo již méně než 80 ptáků a to pouze v horách mezi San Franciskem a San Diegem. I když v roce 1967 resp. 1971 byl kondor kalifornský zanesen do seznamu federálních a později i kalifornských ohrožených druhů a začal být formálně přísně chráněn, jeho počet ve volné přírodě se i nadále dramaticky zmenšoval. Bohužel skutečnost byla taková, že v Kalifornii byl vždy považován za